

Ташматов В.А.,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної та
вогневої підготовки ОДУВС
підполковник поліції

ЕПІЗООТІЯ, ЯК ОДНА З ПІДСТАВ ВВЕДЕННЯ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Забезпечення порядку та захищеності всіх сфер життєдіяльності суспільства є одним із головних завдань будь-якої держави. Особливо це питання стає важливим при виникненні небезпечних ситуацій техногенного чи природного характеру, які мають різноманітні особливості та різновиди. В центрі ж нашого дослідження буде введення надзвичайного стану в Україні при епізоотії.

Актуальність даної теми полягає у дослідженні епізоотії, як мало характерного явища для нашої країни. Також доцільним буде аналіз вітчизняного законодавства та загальної характеристики надзвичайного стану при епізоотії, порядок дій відповідних органів та характеристика самого явища «епізоотії».

Основою дослідження даного питання стали праці таких відомих науковців: В.Я. Атмась, В.О. Бусол, О.В. Волосянко, В.Ю. Кассіч, Л.Є. Корнієнко, Н.В. Любар, С.С. Мандригра, М.М. Стегней, Г.І. Ребенко, А.І. Фотін та інші.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» під надзвичайним станом розуміють особливий правовий режим, який може вводитися тимчасово і Україні чи в окремих її частинах при виникненні надзвичайних ситуацій

техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, становлять загрозу життю і здоров'ю громадян тощо. Введення надзвичайного стану має за мету усунення загрози та швидку ліквідацію особливо тяжких надзвичайних ситуацій, нормалізацію обстановки, відновлення правопорядку, створення умов нормального функціонування державних органів та суспільства [1].

Кодекс цивільного захисту України визначає термін надзвичайної ситуації як обстановку на окремій території чи суб'єкті господарювання або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинену катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загинувших і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності [2]. Тому однією з причин виникнення надзвичайної ситуації, а в подальшому і надзвичайного стану є епізоотія. Головною її особливістю повинно бути високий ступінь небезпеки.

Згідно з нормами Закону, надзвичайний стан вводиться Указом Президента України, який затверджується Верховною Радою України протягом двох днів. Пропозиції щодо такого введення можуть надходити від Ради національної безпеки і оборони України, або в окремих випадках Кабінет Міністрів України. В указі зазначаються причина введення, територія, час, строк, перелік обмежених прав, органи та підрозділи, уповноважені здійснювати певні визначені заходи надзвичайного стану [1].

В період надзвичайного стану можуть запроваджуватися такі заходи, як особливий в'їзд і виїзд, обмеження пересування по території, де введено надзвичайний стан; посилення охорони публічної безпеки та порядку, певних важливих об'єктів; заборонено страйки, масові заходи, будівництво; обмеження руху транспортних засобів; примусове вилучення або відчуження майна. Також при необхідності за певної ситуації, що склалася, може здійснюватися евакуація населення, встановлення карантину, мобілізація, зміна роботи підприємство, усунення від роботи та виконання інших завдань. Усі державні органи, органи місцевого самоврядування,

підприємства, установи, організації, громадяни та їх об'єднання повинні сприяти в здійсненні заходів правового режиму надзвичайного стану. Втому числі це стосується поліцейських. Зокрема сили і засоби органів Національної поліції забезпечують громадський порядок, охорону життя, здоров'я, свобод, законні інтереси громадян [1].

В науці існує окрема галузь медицини, яка досліджує епізоотію – епізоотологія, яка є надзвичайно важливою самостійною галуззю ветеринарної медицини, вивчає закономірності причин та умов виникнення, поширення і згасання інфекційних хвороб тварин, розробляє заходи і засоби профілактики та боротьби з такими хворобами. Відповідно можна зазначити, що інфекційні хвороби є дуже заразним явищем серед тварин. Вони характеризуються масовістю ураження, швидким поширенням, трагічними наслідками для тварини. До того ж більшість таких хвороб є небезпечними для людини. Епізоотична ситуація в Україні характеризується наявністю різних хвороб, що підлягають обов'язковому обліку за списком Міжнародного епізоотичного бюро - сказу, сибірки, лептоспірозу, хвороби Ауескі, туберкульозу, бруцельозу (свиней), лейкозу, інфекційного ринотрахеїту великої рогатої худоби, класичної чуми свиней, сальмонельозу, трансмісивного гастроентериту свиней, інфекційної анемії, грипу коней, хвороби Ньюкасла, грипу птиці, інфекційного ларинготрахеїту, пастерельозу, віспи, хвороби Гамборо, хвороби Марека, віспи птиці, міксоматозу, геморагічної хвороби кролі, американського та європейського гнильцю бджіл [3, С.110].

Вітчизняні законодавці інтерпретують епізоотію як широке поширення заразної хвороби тварин за короткий проміжок часу, що значно перевищує звичайний рівень захворюваності на цю хворобу на відповідній території і відносять її до надзвичайних ситуацій природного характеру [2].

Останнім часом в світі спостерігається напружена епізоотична ситуація. За офіційними даними Міжнародного епізоотичного бюро у 2016 році зареєстровано швидке розповсюдження африканської чуми свиней, зокрема у Польщі 15 випадків, Латвії 67, Литві 8, РФ 61. Крім того реєструвалися такі інфекційні хвороби тварин, як: класична чума свиней у 6 країнах: Колумбія (14), Південна Корея (1), Латвія (126), Монголія (1), РФ (4), Угорщина (142);

хвороба Ньюкасла у 7 країнах: Алжир (5), Беліз (13), Ботсвана (5), Ізраїль (36), Лівія (1), Папуа Нова-Гвінея (1), Швеція (2);

високо патогенний грип птиці у 13 країнах: Австралія (2), В'єтнам (42), Індія (1), Індонезія (24), Камбоджа (5), КНР (7), КНДР (3), Південна Корея (29), Лівія (1), Лаос (1), Мексика (64), Непал (1), Єгипет (1086); ящур у 16 країнах: Алжир (198), Ботсвана (3), В'єтнам (15), Гвінея (2), КНР (9), Ізраїль (2), КНДР (24), Лівія (53), Монголія (15), Мозамбік (1), Намібія (3), Палестинські Автономні Території (26), ПАР (11), РФ (10), Туніс (120), Зімбабве (11);

катаральна лихоманка овець у 10 країнах: Болгарія (154), Македонія (47), Греція (271), Італія (107), Люксембург (266), Португалія (2), Румунія (3), Іспанія (2), Туніс (39), Туреччина (1); губчастоподіна енцефалопатія у 2 країнах: Німеччина (2), Румунія (1). Як бачимо, ніде не згадується про Україну, але, на нашу думку, внаслідок поширення вказаних хвороб у держав-сусідів, в Україні 2016 року було зафіксовано спалах африканської чуми свиней.

За даним Державної служби статистики України поголів'я свиней в Україні знизилося до історичного мінімуму, і станом на 1 лютого 2017 року становило 6,304 мільйона, що на 0,5% менше попереднього антирекорду, встановленого в лютому 2005 року (6,335 мільйона голів). Причиною цього стала саме африканська чума. За 2016 рік в Україні було зафіксовано 248 спалахів цієї хвороби, що також є рекордом за історію нашої країни. Дана хвороба була поширена в 39 населених пунктах 16 областей України (найбільше у Харківській, Полтавській обл.). Даний спалах інфекційної хвороби тварин характеризували як масштабна епізоотія. Але через відсутність значних небезпечних наслідків та людських втрати необхідність введення надзвичайного стану була відсутня.

При первинних проявах поширення африканської чуми свиней на території України Міністерством аграрної політики та продовольства України було видано наказ № 81 «Про затвердження Інструкції з профілактики боротьби з африканською чумою свиней», який 29 березня 2017 року втратив чинність та був затверджений новий наказ №111 з такою ж назвою. Відповідно до його положень проводиться ряд протиепізоотичних заходів, такі як охоронно-карантинні (виконання карантинних заходів з недопущення розповсюдження захворювань), епізоотологічні (розробка і контроль здійснення заходів з ліквідації хвороби), діагностичні та матеріально-технічні (забезпечення дезінфекційною технікою, засобами для ліквідації осередку інфекції (технікою, обладнанням тощо), засобами індивідуального захисту осіб, що працюють у спалаху хвороби.).

Також даний наказ передбачає порядок проведення профілактичних заходів щодо недопущення захворювання свиней на африканську чуму свиней, ветеринарно-санітарних заходів у випадках прояву хвороби серед свиней у господарствах різних форм власності, у тому числі у приватному секторі, дикій фауні, та їх оздоровлення, поводження з продукцією свинарства, одержаною в неблагополучних господарствах, та є обов'язковою для виконання Тож уповноваженими державними органами було застосовано такі заходи: введено карантинний режим на територіях поширення хвороби, обмежено в'їзд та виїзд в визначені населені пункти та хімічна обробка транспортних засобів, знищення рознощиків інфекції [4].

Працівники поліції, відповідно до положень Закону України «Про Національну поліцію», сприяли забезпеченню визначених заходів протидії епізоотії та були залучені до проведення виконавчих дій. Відповідно, поліцейські перевіряли осіб, транспортні засоби та забезпечували контрольно-пропускний режим до карантинних населених пунктів, тощо [5].

Отже, в Україні надзвичайний стан при епізоотії вводиться на загальних підставах у випадках можливості спричинення людських і матеріальних втрат, становлення загрози життю і здоров'ю громадян на загальнодержавному рівні. Наявна достатня нормативна база регулювання даного питання, але вона потребує постійного удосконалення відповідно до швидкого розвитку та поширення нових негативних ситуацій природного та техногенного характеру. Також державні органи та суспільство загалом повинно сприяти покращення обстановки всіх сфер життєдіяльності держави та не допусками всіма можливими способами виникнення надзвичайних ситуацій.

Література:

1. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» № 1550-III від 16.03.2000р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.
2. Кодекс цивільного захисту України: із змінами та доповненнями станом на 12.05.2017 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Кассіч В.Ю. Проблеми сучасної епізоотології / В.Ю. Кассіч // Вісник СНАУ. - №1.- 2015. – С. 109-113
4. Наказ МАПП України № 111 від 07.03.2017 «Про

затвердження Інструкції з профілактики та боротьби з африканською чумою свиней». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0432-17>.

5. Закон України «Про Національну поліцію» №580-VII від 2 липня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.